

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ
КОМУНІКАЦІЙ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ**

Кафедра живопису

**Звіт
З педагогічної практики**

Студента 3 курсу
напряму підготовки “Образотворче мистецтво”
Спеціалізації “Станковий Живопис”
Дев’ятки Єгора Олексійовича
Перевірила: викладачка
Нестерова Є. О.

Харків 2024

Тематичний план педагогічної практики
На тему “Натюрморт як жанр в образотворчому мистецтві” на II семестр

Лекція 1. Вступ.

Задача: поглибити знання та розуміння натюрморту як жанру образотворчого мистецтва.

Мета: створити основу курсу, зацікавити учнів у матеріалі.

Лекція 2. Історія та види натюрморту

Задача: ознайомлення з історією розвитку натюрморту, як жанру та його видами.

Мета: отримати розуміння впливу історико-культурних чинників на розвиток образотворчого мистецтва на прикладі натюрморту. Навчитися розрізняти та класифікувати натюрморти.

Практичне завдання 1. Натюрморт у обраній техніці, традиції.

Задача: постановка і виконання натюрморту в обраній техніці, традиції.

Мета: використання на практиці отриманих теоретичних знань.

Етапи виконання:

1. Лекція
2. Постановка натюрморту
3. Виконання натюрморту згідно обраної техніки, традиції.

Зміст

1. Вступна лекція на тему “Натюрморт як жанр в образотворчому мистецтві”

2. Лекція на тему “Історія та Види Натюрморту”

3. Практичне завдання 1. Натюрморт у обраній техніці, традиції

Лекція 1

Вступ

Що таке натюрморт? **Натюрмóрт** (фр. *Nature morte* — дослівно — мертва природа) — різновид малярства, що зображає зірвані плоди, квіти, спійману рибу та здобич мисливців, пізніше додалися предмети, з часом - букети квітів, композиції овочів, фруктів, посуд тощо.

Маючи витоки в Середньовіччі та давньогреко-римському мистецтві, натюрморт сформувався як окремий жанр і професійна спеціалізація в західному живописі до кінця 16 століття, і з тих пір залишається важливим. Однією з переваг натюрморту є те, що він дає художнику велику свободу експериментувати з розташуванням елементів у композиції картини. Натюрморт, як особливий жанр, бере свій початок з нідерландського живопису 16-17 століть, а англійський термін "натюрморт" походить від голландського слова *stilleven*. Ранні натюрморти, особливо до 1700 року, часто містили релігійну та алегоричну символіку, пов'язану із зображеними предметами. Пізніші натюрморти створюються за допомогою різноманітних медіа та технологій, таких як знайдені предмети, фотографія, комп'ютерна графіка, а також відео та звук.

Термін включає в себе живопис мертвих тварин, особливо дичини. Живі тварини вважаються анімалістикою, хоча на практиці їх часто малювали з мертвих моделей. Через використання рослин і тварин як об'єктів зображення, категорія натюрморт також має спільні риси із зоологічною та особливо ботанічною ілюстрацією. Однак у візуальному чи образотворчому мистецтві робота не має на меті просто правильно проілюструвати предмет.

Натюрморт посідає найнижчу сходинку в ієрархії жанрів, але є надзвичайно популярним серед покупців. Окрім самостійного натюрморту, натюрморт охоплює інші види живопису з помітними натюрмортними елементами, зазвичай символічними, а також "зображення, які покладаються на безліч натюрмортних елементів нібито для відтворення "шматочка життя". Тромплейний живопис, який має на меті обдурити глядача, змусивши його думати, що сцена реальна, є спеціалізованим типом натюрморту, зазвичай зображуючи неживі та відносно плоскі об'єкти.

Лекція 2

Історія Натюрморту

Історія натюрморту бере свій початок у Давньому Єгипті - там натюрморти часто прикрашали інтер'єри гробниць. Вважалося, що зображені на них продукти харчування та інші предмети в потойбічному світі стануть реальними і будуть доступні для використання померлим.

Давньогрецький вазопис також демонструє велику майстерність у зображенні предметів побуту та тварин.

Натюрморти, що зображували “перукарні, лавки шевців, ослиці, їстівні принади і подібні сюжети” були знайдені на римських настінних розписах і підлогових мозаїках, розкопаних у Помпеях, Геркуланумі та на віллі Боскореале, включаючи пізніше знайомий мотив скляної чаші з фруктами. Декоративні мозаїки під назвою "емблема", знайдені в будинках багатих римлян, демонстрували асортимент їжі, якою насолоджувалися вищі класи, а також функціонували як знаки гостинності і як святкування пір року і життя.

У 16 столітті їжа та квіти знову з'являться як символи пір року та п'яти почуттів. Також з римських часів бере початок традиція використання черепа на картинах як символу смерті та земних останків, часто із супровідною фразою *Omnia mors aequat* (Смерть робить всіх рівними). Ці образи *vanitas* були переосмислені протягом останніх 400 років історії мистецтва, починаючи з голландських художників близько 1600 р.

Популярна оцінка реалізму натюрмрту пов'язана з давньогрецькою легендою про Зевксиса та Паррасія, які, як кажуть, колись змагалися у створенні найбільш реалістичних об'єктів, що є найбільш раннім в історії описом натюрмрту. Як записав Пліній Старший у давньоримські часи, грецькі художники століттями раніше вже були просунуті в мистецтві портретного живопису, жанрового живопису та натюрмрту. Він виділяв Пейрайкоса, "чию майстерність перевершують лічені... Він малював перукарні та шевські лавки, віслюків, овочі тощо, і за це його стали називати "художником вульгарних сюжетів"; проте ці роботи в цілому чудові, і вони продавалися за вищими цінами, ніж найкращі [картини] багатьох інших художників".

До 1300 року, починаючи з Джотто та його учнів, натюрмрт відродився у вигляді вигаданих ніш на релігійних настінних розписах, де зображувалися предмети побуту. Протягом Середньовіччя та Відродження натюрмрт у західному мистецтві залишався насамперед доповненням до християнських релігійних сюжетів і мав релігійне та алегоричне значення. Це було особливо характерно для творчості північноєвропейських художників, чиє захоплення високо деталізованим оптичним реалізмом і символізмом призвело до того, що вони приділяли велику увагу загальному змісту своїх картин. Такі художники, як Ян ван Ейк, часто використовували елементи натюрмрту як частину іконографічної програми.

У пізньому середньовіччі елементи натюрмрту, переважно квіти, а також тварини та іноді неживі предмети, малювали з дедалі більшим реалізмом на полях ілюмінованих манускриптів, розробляючи моделі та технічні досягнення, які використовували художники для більших

зображень. Існував значний збіг між художниками, які робили мініатюри для манускриптів, і тими, хто малював панно, особливо в ранньому нідерландському живописі. Годинник Катерини Клевської, ймовірно, виготовлений в Утрехті близько 1440 року, є одним із видатних прикладів цієї тенденції, з облямітками, що містять надзвичайну кількість предметів, включно з монетами та рибальськими сітками, обраними для доповнення тексту або основного зображення в даному конкретному пункті. Фламандські майстерні наприкінці століття розвинули натуралізм елементів бордюру ще далі. Готичні гобелени з міллефлером є ще одним прикладом загального зростаючого інтересу до точного зображення рослин і тварин. Найвідомішим прикладом є набір "Дама з єдинорогом", розроблений у Парижі близько 1500 року, а потім витканий у Фландрії.

Розвиток техніки олійного живопису Яном ван Ейком та іншими північноєвропейськими художниками уможливив зображення повсякденних предметів у цій гіперреалістичній манері завдяки повільному висиханню, змішуванню та нашаруванню олійних фарб. Серед перших, хто звільнився від релігійного значення, були Леонардо да Вінчі, який створив акварельні етюди фруктів (близько 1495 р.) як частину свого неспокоїного вивчення природи, та Альбрехт Дюрер, який також робив точні кольорові малюнки флори та фауни.

Портрет Петруса Христуса, на якому зображені наречений і наречена, що відвідують ювеліра, є типовим прикладом перехідного натюрморту, що поєднує в собі як релігійний, так і світський зміст. Хоча послання переважно алегоричне, фігури пари реалістичні, а зображені предмети (монети, посудини тощо) точно виписані, але ювелір насправді є зображенням святого Елігія, а предмети - значною мірою символічними. Іншим подібним типом живопису є сімейний портрет, що поєднує фігури з добре накритим столом, який символізує як побожність людей, так і їхню вдячність за Божий достаток. Приблизно в цей же час прості натюрморти, розділені на фігури (але без алегоричного значення), починають малювати на зовнішній стороні віконниць приватних богослужбових розписів. Ще одним кроком до автономного натюрморту стало зображення символічних квітів у вазах на звороті світських портретів близько 1475 р. Якопо де' Барбарі пішов ще далі, створивши "Натюрморт з куріпкою та рукавичками" (1504), один з перших підписаних і датованих натюрмортів у стилі тропілей, який містить мінімальний релігійний зміст.

Хоча більшість натюрмортів після 1600 року були відносно невеликими картинами, вирішальним етапом у розвитку жанру стала традиція "монументального натюрморту", що зосереджувалася переважно в Антверпені, - великих картин, які включали в себе велику кількість натюрмортного матеріалу з фігурами і часто тваринами. Цю традицію розвинув Пітер Аертсен, чия картина "М'ясна лавка зі Святим Сімейством, що роздає милостиню" (1551р.) представила тип натюрморту, що й досі

вважає уяву. Інший приклад - "М'ясна крамниця" племінника Аертсена Йоахіма Беккелера (1568) з реалістичним зображенням сирого м'яса, що домінує на передньому плані, тоді як сцена на задньому плані передає небезпеку пияцтва та розпусти. Тип дуже великої кухонної чи ринкової сцени, розроблений Пітером Аертсеном та його племінником Йоахімом Беккеласом, зазвичай зображує велику кількість їжі з натюрмортом кухонного начиння та кремезних фламандських куховарок. Вдалині часто можна розгледіти невелику релігійну сцену, або ж додається тема чотирьох пір року, щоб "підняти" тему. Такий масштабний натюрморт продовжував розвиватися у фламандському живописі після розділення Півночі та Півдня, але рідко зустрічається в нідерландському живописі, хоча інші роботи в цій традиції передбачають жанровий живопис типу "весела компанія".

Поступово релігійний зміст зменшився в розмірах і розміщенні в цьому типі живопису, хоча моральні уроки продовжували залишатися як підтекст. Одна з відносно небагатьох італійських робіт у цьому стилі, Аннібале Карраччі на ту саму тему 1583 року, "М'ясна крамниця", починає видаляти моральні послання, як і інші "кухонні та ринкові" натюрморти цього періоду.

16 століття стало свідком вибуху інтересу до світу природи та створення розлогих ботанічних енциклопедій, що фіксували відкриття Нового Світу та Азії. Це також поклало початок науковій ілюстрації та класифікації зразків. Природні об'єкти почали цінуватися як самостійні об'єкти дослідження, відокремлені від будь-яких релігійних чи міфологічних асоціацій. У цей же час зародилася рання наука про лікарські рослини, яка стала практичним продовженням цих нових знань. Крім того, заможні меценати почали спонсорувати колекціонування зразків тварин і мінералів, створюючи великі кабінети дивацтв. Ці зразки слугували моделями для художників, які прагнули реалізму та новизни. Мушлі, комахи, екзотичні фрукти та квіти почали збирати і торгувати ними, а нові рослини, такі як тюльпан (імпортований до Європи з Туреччини), оспівували в натюрмортах.

Садівничий вибух викликав широкий інтерес у Європі, і художники скористалися цим, створивши тисячі натюрмортів. Деякі регіони та двори мали особливі інтереси. Зображення цитрусових, наприклад, було особливою пристрастю двору Медічі у Флоренції, Італія. Таке значне поширення природних зразків і зростаючий інтерес до природної ілюстрації по всій Європі призвели до майже одночасного створення сучасних натюрмортів близько 1600 р.

Видатні академіки початку 17 століття, такі як Андреа Саккі, вважали, що жанровий і натюрмортний живопис не мають тієї "ваги", яка необхідна для того, щоб живопис вважався великим. Впливове формулювання 1667 року Андре Феліб'єна, історіографа, архітектора і

теоретика французького класицизму, стало класичним викладом теорії ієрархії жанрів для 18 століття.

Той, хто створює досконалі пейзажі, вищий за того, хто створює лише фрукти, квіти чи морепродукти. Той, хто малює живих тварин, більш цінний, ніж той, хто зображує лише мертві речі без руху, а оскільки людина є найдосконалішим творінням Бога на землі, то безсумнівно, що той, хто стає наслідувачем Бога в зображенні людських постатей, є набагато досконалішим, ніж всі інші...".

Натюрморт сформувався як окрема категорія в Бельгії та Нідерландах в останній чверті 16 ст. Англійський термін "натюрморт" походить від голландського слова *stilleven*, тоді як романські мови (а також грецька, польська, російська та турецька), як правило, використовують терміни, що означають мертву природу. Ранній нідерландський живопис 15 століття розвинув високо ілюзійні техніки як у панно, так і в ілюстрованих манускриптах, де на полях часто зображували квіти, комах, а в таких творах, як "Годинник Катерини Клевської", - найрізноманітніші об'єкти. Коли ілюстрований манускрипт був витіснений друкованою книгою, ті ж самі навички пізніше були застосовані в науковій ботанічній ілюстрації; Нижні Нідерланди були лідерами в Європі як у ботаніці, так і в її зображенні в мистецтві.

Близько 1600 року олійні картини з квітами стали чимось на кшталт захоплення; щоправда лише лічені з них збереглися.

У той час як художники Півночі мали обмежену можливість створювати релігійну іконографію, яка довгий час була їхнім основним заняттям - зображення релігійних сюжетів були заборонені голландською реформатською протестантською церквою - продовження північної традиції детального реалізму та прихованих символів приваблювало зростаючий голландський середній клас, який заміняв церкву та державу як головних покровителів мистецтва в Нідерландах. До цього додалася голландська манія садівництва, особливо тюльпанів. Ці два погляди на квіти - як на естетичні об'єкти і як на релігійні символи - об'єдналися, створивши дуже потужний ринок для цього типу натюрморту. Натюрморти, як і більшість голландських творів мистецтва, зазвичай продавалися на відкритих ринках або дилерами, або художниками в їхніх студіях, і рідко замовлялися; тому художники зазвичай самі обирали тему і композицію. Цей тип натюрморту був настільки популярним, що значна частина техніки голландського квіткового живопису була кодифікована в трактаті "Groot Schilderboek" ("Грут Шилдербек") Жерара де Лайреса 1740 року, в якому містилися широкі поради щодо кольору, komponування, роботи пензля, підготовки зразків, гармонії, композиції, перспективи тощо.

Символіка квітів розвивалася з часів раннього християнства. Найпоширеніші квіти та їхні символічні значення: троянда (Діва Марія,

швидкоплинність, Венера, любов); лілія (Діва Марія, цнота, жіночі груди, чистота душі або справедливість); тюльпан (ефектність, шляхетність); соняшник (вірність, божественна любов, відданість); фіалка (скромність, стриманість, смиренність); колумбіна (меланхолія); мак (влада, сон, смерть). Що стосується комах, то метелик уособлює трансформацію і воскресіння, тоді як бабка символізує швидкоплинність, а мураха - працьовитість і увагу до врожаю.

Фламандські та нідерландські художники також розвинули та відродили давньогрецьку традицію натюрморту *trompe-l'œil*, зокрема імітацію природи або мімезис, який вони називали *bedriegertje* ("маленький обман"). На додаток до цих видів натюрморту, нідерландські художники виділили та окремо розвинули картини "кухні та ринку", натюрморти зі сніданком та за столом, картини *vanitas* та алегоричні колекційні картини.

Особливим жанром натюрморту був так званий *pronkstilleven* (нідерл. "показний натюрморт"). Цей стиль витіюватого натюрморту був розроблений у 1640-х роках в Антверпені фламандськими художниками Франсом Снайдерсом та Адріаном ван Утрехтом. Вони писали натюрморти, які підкреслювали достаток, зображуючи різноманітні предмети, фрукти, квіти та мертву дичину, часто разом із живими людьми та тваринами.

В іспанському мистецтві бодегон - це натюрморт із зображенням предметів домашнього вжитку, таких як їжа, дичина та напої, часто розташованих на простій кам'яній плиті, а також картина з однією або кількома фігурами, але значними натюрмортними елементами, зазвичай розміщена на кухні або в таверні. Такі картини стали популярними в Іспанії у другій чверті 17 століття.

Він відрізнявся від голландського натюрморту, який часто зображував багаті бенкети в оточенні витіюватих і розкішних предметів з тканини або скла. Дичина на іспанських картинах - це часто звичайні мертві тварини, які ще чекають на те, щоб з них зняли шкуру. Фрукти та овочі - сирі. Тло - це похмурі або однотонні дерев'яні геометричні блоки, що часто створюють сюрреалістичну атмосферу. Хоча і голландський, і іспанський натюрморт часто мав моральну мету, суворість, яку дехто порівнює з похмурістю деяких іспанських плато, здається, відкидає чуттєві задоволення, повноту і розкіш голландських натюрмортів.

В Іспанії було набагато менше любителів натюрмортів, але тип сніданку став популярним, зображуючи кілька предметів їжі та посуду, розкладених на столі.

Незважаючи на те, що італійський натюрморт (італійською *natura morta* - "мертва природа") набував все більшої популярності, він залишався історично менш шанованим, ніж живопис "великої манери" на історичні, релігійні та міфічні сюжети. З іншого боку, успішні італійські

художники-натюрмортисти свого часу знаходили широку підтримку. Крім того, жінки-художниці, яких було небагато, зазвичай обирали або обмежувалися написанням натюрмортів; Джованна Гарцоні, Лаура Бернасконі, Марія Тереза ван Тілен та Феде Галіція є яскравими прикладами.

У 18-му столітті значною мірою продовжували вдосконалювати формули 17-го століття, а кількість картин зменшилася. У стилі рококо квітковий орнамент став набагато поширенішим на порцеляні, шпалерах, тканинах і різьблених дерев'яних меблях, тож покупці віддавали перевагу картинам з фігурками для контрасту. Однією зі змін став новий ентузіазм серед французьких художників, які тепер складають значну частину найвідоміших митців, в той час як англійці продовжували задовольнятися імпортом. Теми мертвої дичини продовжували залишатися популярними, особливо для мисливських будиночків; більшість фахівців також писали сюжети з живими тваринами.

До 18 століття у багатьох випадках релігійні та алегоричні конотації натюрмортів були втрачені, а картини на кухонному столі перетворилися на вивірені зображення різноманітних кольорів і форм, що відображали повсякденну їжу. Французька аристократія наймала художників для виконання щедрих та екстравагантних натюрмортів, які прикрашали їхні обідні столи, також без моралізаторського послання *vanitas* їхніх голландських попередників.

З появою європейських академій, зокрема Французької академії, яка відігравала центральну роль в академічному мистецтві, натюрморт почав втрачати популярність. Академії викладали доктрину "Ієрархії жанрів" (або "Ієрархії сюжетів"), яка стверджувала, що художня цінність картини ґрунтується насамперед на її сюжеті. В академічній системі найвищою формою живопису вважалися зображення історичного, біблійного чи міфологічного значення, а натюрморти були віднесені до найнижчого рівня художнього визнання.

Коли неокласицизм почав занепадати у 1830-х роках, жанровий і портретний живопис став центром уваги реалістичної та романтичної художніх революцій. Багато видатних художників того періоду включали натюрморти до свого доробку. Натюрморти Франсіско Гойї, Гюстава Курбе та Ежена Делакруа передають сильний емоційний струм, їх менше турбує точність і більше цікавить настрої. Хоча натюрморти Едуарда Мане написані за зразком ранніх натюрмортів Шардена, вони мають сильну тональність і явно тяжіють до імпресіонізму. Анрі Фантен-Латур, використовуючи більш традиційну техніку, був відомий своїми вишуканими картинами квітів і заробляв на життя майже виключно написанням натюрмортів для колекціонерів.

Однак, лише після остаточного занепаду академічної ієрархії в Європі та піднесення художників-імпресіоністів та постімпресіоністів,

техніка та кольорова гармонія перемогли над тематикою, і натюрморт знову став улюбленою темою для художників. У своїх ранніх натюрмортах Клод Моне демонструє вплив Фантена-Латура, але одним з перших порушує традицію темного тла, від якої також відмовляється П'єр-Огюст Ренуар у "Натюрморті з букетом і віялом" (1871) з його яскраво-помаранчевим тлом. В імпресіоністичному натюрморті повністю відсутній алегоричний та міфологічний зміст, так само як і ретельно деталізована робота пензля. Натомість імпресіоністи зосереджувалися на експериментах із широкими, розмазаними мазками, тональними значеннями та розміщенням кольорів. Імпресіоністи та постімпресіоністи надихалися кольоровою гамою природи, але переосмислювали її за допомогою власних кольірних гармоній, які іноді виявлялися вражаюче неприродними. Як стверджував Гоген: "Кольори мають власне значення"

Перші чотири десятиліття 20-го століття стали винятковим періодом мистецького бродіння та революції. Авангардні течії швидко розвивалися і накладалися одна на одну в марші до нефігуративної, тотальної абстракції. Натюрморт та інше репрезентативне мистецтво продовжували розвиватися і пристосовуватися до середини століття, коли тотальна абстракція, прикладом якої є краплинні картини Джексона Поллока, усунула весь впізнаваний зміст.

Століття почалося з того, що в мистецтві закріпилося кілька тенденцій. У 1901 році Поль Гоген намалював "Натюрморт із соняшниками", вшанувавши свого друга Ван Гога, який помер одинадцятьма роками раніше. Група, відома як "Набісти", до якої входили П'єр Боннар та Едуард Вюйяр, підхопили гармонійну теорію Гогена і додали до своїх натюрмортів елементи, натхненні японською ксилографією.

Анрі Матісс ще більше спростив зображення натюрмортів, звівши їх до сміливих, плоских контурів, заповнених яскравими кольорами. Він також спростив перспективу і ввів різнокольорове тло. У деяких його натюрмортах, таких як "Натюрморт з баклажанами", стіл з предметами майже губиться серед інших барвистих візерунків, що заповнюють решту кімнати.

Поль Сезанн знайшов у натюрморті ідеальний засіб для своїх революційних досліджень геометричної просторової організації. Для Сезанна натюрморт був основним засобом виведення живопису з ілюстративної чи імітаційної функції до такої, що незалежно демонструє елементи кольору, форми та лінії, що стало важливим кроком на шляху до абстрактного мистецтва. Крім того, експерименти Сезанна можна розглядати як такі, що безпосередньо призвели до розвитку кубістичного натюрмарту на початку 20 століття.

Адаптувавши зміщення площин і осей Сезанна, кубісти приглушили кольорову палітру фовістів і зосередилися на деконструкції об'єктів до чистих геометричних форм і площин. Між 1910 і 1920 роками кубісти, такі як Пабло Пікассо, Жорж Брак і Хуан Гріс, намалювали багато натюрмортів, часто з музичними інструментами, чи не вперше виводячи натюрморт на передній план мистецьких інновацій. Натюрморт також був темою перших колажних робіт синтетичного кубізму, таких як овальний "Натюрморт зі стільцем" Пікассо (1912). У цих роботах об'єкти натюрмарту накладаються і змішуються, ледве зберігаючи ідентифіковані двовимірні форми, втрачаючи індивідуальну текстуру поверхні і зливаючись з фоном, досягаючи цілей, майже протилежних цілям традиційного натюрмарту.

Відкинувши сплосчення простору кубістами, Марсель Дюшан та інші учасники руху Дада пішли в радикально іншому напрямку, створюючи тривимірні "готові" натюрморти. Футуристи та сюрреалісти, намагаючись повернути натюрмарту символічне значення, розміщували впізнавані натюрмартні предмети у сценах своїх сновидінь. У натюрмортах Жоана Міро предмети здаються невагомими і ширяють у легкому двовимірному просторі, і навіть гори намальовані простими лініями. В Італії в цей час найвидатнішим натюрмартистом був Джорджо Моранді, який досліджував найрізноманітніші підходи до зображення повсякденних пляшок та кухонного приладдя. Голландський художник М. К. Ешер, найбільш відомий своєю детальною, але неоднозначною графікою, створив "Натюрморт і вулиця" (1937), свою оновлену версію традиційного голландського настільного натюрмарту. В Англії Еліот Ходжкін використовував темперу для своїх високодеталізованих натюрмартів.

Коли американські художники 20-го століття дізналися про європейський модернізм, вони почали інтерпретувати натюрморти з поєднанням американського реалізму та кубістичної абстракції. Типовими американськими натюрмортами цього періоду є картини Джорджії О'Кіф, Стюарта Девіса та Марседена Гартлі, а також фотографії Едварда Вестона. Картини квітів О'Кіф, зняті великим планом, безпрецедентно розкривають як фізичну структуру, так і емоційний підтекст пелюсток і листя.

У Мексиці, починаючи з 1930-х років, Фріда Кало та інші художники створили власний бренд сюрреалізму, використовуючи місцеві продукти харчування та культурні мотиви у своїх натюрмортах.

Починаючи з 1930-х років, абстрактний експресіонізм сильно спростив натюрморт до грубого зображення форми та кольору, а до 1950-х років у світі мистецтва домінувала тотальна абстракція. Однак поп-арт у 1960-х і 1970-х роках змінив цю тенденцію і створив нову форму натюрмарту. Значна частина поп-арту (наприклад, "Банки з-під супу Campbell's" Енді Воргола) базується на натюрмарті, але його справжнім

предметом найчастіше є комерціалізований образ комерційного продукту, а не сам фізичний об'єкт натюрморту. Рой Ліхтенштейн у "Натюрморті з акваріумом для золотих рибок" (1972) поєднує чисті кольори Матісса з поп-іконографією Воргола. Обідній стіл Вейна Тібо (1964) зображує не обід окремої сім'ї, а конвеєр зі стандартизованих американських продуктів харчування.

Рух неоада, зокрема Джаспер Джонс, повернувся до тривимірної репрезентації повсякденних побутових предметів Дюшана, щоб створити свій власний бренд натюрмортів, як у роботах Джонса "Пофарбована бронза" (1960) та "Дім дурня" (1962).

Значний внесок у розвиток натюрморту в 20 столітті зробили радянські художники, серед яких Сергій Оципов, Віктор Тетерин, Євгенія Антипова, Геворк Котянц, Сергій Захаров, Таїсія Афоніна, Майя Копіцева та інші.

На противагу цьому, підйом фотореалізму в 1970-х роках знову утвердив ілюзійністичну репрезентацію, зберігши при цьому частину послання Попа про злиття об'єкта, зображення та комерційного продукту. Характерними в цьому відношенні є картини Дона Едді та Ральфа Гінгса.

Протягом 20-го і 21-го століть поняття натюрморту вийшло за межі традиційних двовимірних форм живопису і поширилося на відео-арт і тривимірні форми мистецтва, такі як скульптура, перформанс та інсталяція. Деякі натюрморти у змішаних медіа використовують знайдені предмети, фотографію, відео та звук, і навіть розливаються від стелі до підлоги, заповнюючи цілу кімнату в галереї. За допомогою відео натюрмортисти залучають глядача до своєї роботи. З настанням комп'ютерної ери з комп'ютерним мистецтвом та цифровим мистецтвом поняття натюрморту також включає в себе цифрові технології. Комп'ютерна графіка потенційно розширила техніку, доступну для натюрмортів. Для створення синтетичних зображень натюрмортів використовують 3D комп'ютерну графіку та 2D комп'ютерну графіку з 3D фотореалістичними ефектами. Наприклад, графічні програми містять фільтри, які можна застосовувати до 2D векторної графіки або 2D растрової графіки на прозорих шарах. Візуальні художники копіюють або візуалізують 3D-ефекти, щоб вручну відтворювати фотореалістичні ефекти без використання фільтрів.

Практичне завдання 1. Натюрморт у обраній техніці, традиції Голандський натюрморт

Етапи роботи:

1. Темний підмальовок.
2. Тональний малюнок, виконується білилами.
3. Лісуванням наноситься колір.
4. Уточнення деталей, повторне лісування.

Італійський натюрморт

Етапи роботи:

1. Світлий підмальовок.
2. Лісуванням наноситься колір.
3. Уточнення деталей, повторне лісування.

Імпресіоністичний натюрморт

Пишеться алла прима (за один сеанс). Характерні яскраві кольори та вільні рухи пензлем.

Абстрактний натюрморт

Головним завданням художника стає максимальне спрощення зображуваних предметів, при зберіганні впізнаваності та художньої виразності.

Альбом ілюстрацій

Іл. 1. Склояна чаша для фруктів та вази. Римський настінний розпис у Помпеях (близько 70 р. н.е.)

Іл. 2. Ганс Мемлінг (1430-1494). Ваза з квітами (1480)

Іл. 3. Мікеланджело Мерізі да Караваджо, Кошик з фруктами (1595-96)

Іл. 4. Марія ван Остервейк, "Натюрморт" (1693)

Іл. 5. Корнеліс Норбертус Гісбрехтс (бл. 1660-1683), Тромпе-ль'є (бл. 1680)

Рис. 6. Пітер Біной, 1618 р.

Із. 7. Джованна Гарцоні (1600-1670). Натюрморт з чашею цитрусів (1640)

Іл. 8. Феде Галіція (1578-1630). Яблука на блюді (бл. 1593)

Іл. 9. Анна Валлеєр-Костер, "Атрибути музики" (бл. 1770)

Іл. 10. Рахель Руйш. Троянди, конвалія, маки та інші квіти в урні на кам'яному виступі (1680-ті)

Іл. 11. Анрі Фантен-Латур, (1836-1904). Білі троянди, хризантеми у вазі, персики і виноград на столі з білою скатертиною (1867)

Іл.12. Поль Гоген. Натюрморт з яблуками, грушею та керамічним портретним глечиком (1889)

Іл.13. Анрі Матісс (1869-1954), Посуд і фрукти (1901)

Іл. 14. Фернан Леже (1881-1955). Натюрморт з кухлем пива (1921)

Список використаних джерел:

1. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.
2. Михайленко В. Є., Яковлєв М. І. Основи композиції (геометричні аспекти). Київ: Каравелла, 2004. 304с.
4. Прищенко С. В. Кольорознавство: навч. пос. / за ред. проф. Є. А. Антоновича. Київ: Альтерпрес, 2010. 354 с.
5. Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва: навч. пос. Луцьк: Поліграф. центр Друк Формат, ФПО Покора І. О., 2019. 91 с. .
6. Пічкур М. О. Теорія і практика композиції: навч. пос. М-во освіти і науки України, Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Київ: Ліра-К, 2022. 348 с.
7. Сапатова М. І. Система образотворчих засобів розкриття художнього образу у натюрморті: магіст. робота. Кривий Ріг: 2018. 161 с.